המשק נגד התנועה

כשאך החלה עונת הפילוגים, לפני 14 חודש, ביצבץ השם עין־חרוד.

עין־חרוד איננה משק סתם. עין־חרוד הוא שם כמעט קדוש, ערשת הקיבוץ־המאוחד, כשם שדגניה היא אם הקבוצות ונהלל אם המושבים. בעין־חרוד שוכנת המזכירות של הקיבוץ־המאוחד ומוסדותיו. בעין־חרוד יושבות משפחות סבנקין וציולינג, אבות הסיעה לאחדות־העבודה.

ודוקא בעין־חרוד היה רוב למפא"י.

בכל קיבוץ היה קשה לבני שתי המפלגות לדור בכפיפה אחת. בעין־חרוד היה הדבר בלתי אפשרי. הרעל, שהצטבר משך דור שלם, התפרץ עתה כנחל איתנים.

אנשי מפא"י הציעו הצעה שנראתה להם צודקת: יודיע המשק על עצמו כעל גוף בלתי־תלוי בכל תנועה ארצית, לפחות ל־תקופה מסויימת. הצעה זו היתה המשך ישיר לרקע הרעיוני של שלמה לביא וחבריו מ־לפני 30 שנה. הם האמינו שהמשק שייך ל־אנשיו, ושעליהם להחליט חופשית אל מי יש להם זיקה. אמר זאב און, איש תל־יוסף: „במרכז ההתישבות עומד האדם היחיד. הוא צמוד לקרקע. (רק) אחר כך באה התנועה, ולאחריה המסגרת."

אולם אנשי הקיבוץ־המאוחד גרסו את ה־היפך: בראשית היתה המסגרת, המרות ה־ארצית. הם שללו את זכותו של המשק לפ־רוש מן התנועה הארצית, טענו שהמשק שייך לקיבוץ־המאוחד, וכל מי שאינו מסכים ל־דרכו של הקיבוץ־המאוחד חייב לצאת מן ה־משק — אפילו הוא שייך לרוב מקומי.

כשדחו אנשי מפ"ם את הצעת יריבי־הם, היה ברור למפא"י מה צריך להיות הצעד הבא: על אנשי מפ"ם לצאת.

הדבר היה להם כמעט מובן מאליו: „האם לא יצאו אנשי מפא"י מכל מקום שהיו בו במיעוט? האם לא נטשו את ביתם בכפר־סאלד, כשמספרם נפל רק באחד ממספר אנ־שי מפ"ם? האם לא עזב חיים גבתי את משק גבת, אף על פי שהוא סימל אותו לא פחות מאשר סימלו ציזלינג וסבנקין את עין־חרוד?

אולם אנשי מפ"ם לא קיבלו את ההזמ־נה. הם לא רצו לצאת מביתם. היציאה לא היתה בעיניהם רק ויתור על ביתם הפרטי. היא היתה גם ויתור על ביתו של הקיבוץ־המאוחד. אמר ראובן („ויניה") כהן, מרא־שי מפ"ם במקום: „עין־חרוד איננה רק בי־טון, חצץ, דשנים, מלט. עין־חרוד היא אי־דיאה המגיעה כתוחת גדולים!"

זה היה לפני 14 חודש. מאז נטושה מלח־מה. המשטרה הוזעקה עשרות פעמים ל־מקום על־ידי סיעה הרוב. רוב מפעלי המשק

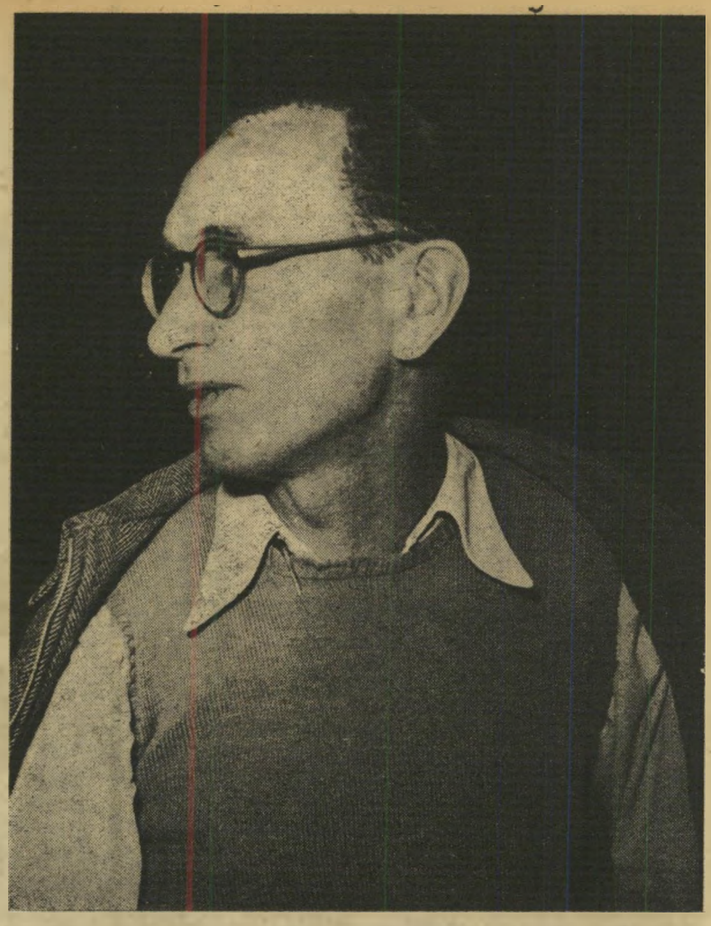

משה ברקאי, מזכיר איחוד־הקבוצות במקום, מנהל המערכה מצד מפא־י.

חולקו למעשה, חלקם בהסכם וחלקם תוך כדי כפיה.

לא היה בחלוקה זו הגיון אחיד כולל. מחסן הבגדים של הבוגרים נשאר מאוחר ומוקפא, מחסן הבגדים של הילדים הופרד. הילדים הגדולים נמצאים בחברות נפרדות, מסתכלים איש ברעהו מעבר לחצר כאילו היה זה מעבר לתהום. הילדים הקטנים, מתחת לגיל ישנה הפרדה כמעט מוחלטת בצריכה וב־ייצור. יש בעין־חרוד: שתי רפתות, שני בתי־אריזה, שני בתי ספר למקבלים ילדים ומורים מן החוץ, כרצונם.

ההפרדה התחילה למעשה כשדרשו אנשי מפא"י לבחור מזכירות חדשה, שתיצג את מצב הכוחות. אחרי עשרות ישיבות לא הס־כימו הצדדים על שיטת בחירות. לבסוף הל־כו אנשי מפא"י ובחרו לעצמם מזכירות מ־שלהם, שהצטרפה לאיחוד־הקבוצות והקיבו־ץ. התנועה הארצית של משקי מפא"י, איש מן הצדדים אינו מכיר במזכירות של זולתו רשמית, ומנהל הדואר, איש מפא"י, סרב תחילה למסור מכתבים למזכירות ה־מפ"מית, עד שבא מנהל הדואר מירושלים והסדיר את הענין.

המלחמה האמיתית התחילה כשבאו למשק ההסברה הפוליטית (אם בכלל יש גיל כזה) עוד נמצאים בטיפול משותף.

הסנדלריה חולקה לשנים, אך כיון שה־סנדלר היה איש מפא"י, טוענים אנשי מפ"ם שאין להם אפשרות לתקן את נעליהם. ה־מסגריה חולקה, והגיע האדום שלה עומד שבוע לרשות מפא"י ושבוע לרשות מפ"ם. לעומת זאת לא חולק עדיין העדר, הנשמע לפקודות רועה מפ"מי.

60 תלמידי סמינריון של הקיבוץ־המאוחד. ה־סמינריון אינו חדש, כולל תלמידים מבני תנועות שונות, המתאכסנים והאוכלים ב־משק. אולם הסעם חששו אנשי מפא"י (ל־דבריהם) מפני „פלוגת־מחץ" שתשתלט על המשק. הם ביקשו את מזכירות הקיבוץ־המאוחד להעביר את הסמינריון למשק אחר. אולם המזכירות דחתה את הבקשה. לדעתה היה זה מעשה סמלי: מפא"י רצתה לקבוע עובדה שעין־חרוד שוב אינה מרכז הקיבוץ־המאוחד, ושאין לחברי־המשק הנאמנים ל־קיבוץ־המאוחד הזכות לארח את חבריהם ב־ביתם.

אנשי מפא"י לא הסריעו לתלמידים מש־הגיעו למשק. אולם משהתקרבו לחדר־האוכל, נתקלו במשמרת מפא"ית שניסתה למנוע בעדם את הכניסה. הם נדחקו הצדה על־ידי אנשי הקיבוץ־המאוחד מבני המקום. אולם משהתישבו הסמינריסטים ליד השולחנות והחלו סועדים, התפרצו לאולם אנשי מפא"י, ברובם בגיל העמידה, שפכו את צלחות־השמנת על ראשי התלמידים וגרמו להתכת־שות הראשונה.

למי שייך הנוער?

התכתשות זו הפכה סמל, קרעה את הפתח לכל אשר קרה מאז בעין־חרוד. המלים „שפכנו את השמנת" הפכו אימרה, כמו „הקוביה נפלה" של יוליוס קיסר, שעה ש־עבר את נהר הרוביקון והסתער על רומא.

אנשי הקיבוץ המאוחד הקימו לעצמם מטבח ארעי בחדר־הקיטור. מיד פרצה מלחמה על המזון. מפ"ם דרשה 50% מן הפרודוקטים, מפא"י דרשה לערוך מיפקד ולחלק את האוכל לפי תוצאותיו. מאחר שמפ"ם סרבה לערוך מיפקד „תחת לחץ", נשאר המזון מוקפא, ושני הצדדים הביאו פרודוקטים מן החוץ. לבסוף יושב הענין על־ידי הגשת מנקסי־המזון של שני הצדדים לממשלה. נתברר שלמפא"י יש רוב של 28 פיות (מספר שאינו קובע הרבה לגבי המשק, בו נקבע הרוב לפי מספרי ההברים).

מאז סורגות מדי פעם ההתכתשויות. דוברי מפ"ם טוענים כי לרוב גורמים להן אנשי מפא"י, בני הגילים הגבוהים יותר, וכי אנשי מפ"ם, הצעירים יותר, נוהגים בהתאפקות רבה, מתוך אי־רצון לפגוע בהוריהם ובמבו־גרים מהם. אך למעשה אין כל אפשרות לקבוע במדויק מי אשם בכל מקרה, והדבר גם אינו חשוב ביותר. העובדה היא שכל סיבה יכולה לגרום בכל שעה להתחממות ולהתפרצות בל־תי־מחושבת, ששני הצדדים מצטערים עליה אחרי־כן בלבם. הסיבה יכולה להיות גדולה (כמו פלישת מפ"ם לחדרים הריקים של שי־כון החתיקים, שהביאה בעקבותיה חיגרה מששית, שנמשכה שעתיים־שלוש, בחשכת הלילה) או זעירה (כמו נסיונם של שני הצד־דים, לפני שבועיים, להזיז ארון ליד חדר־האוכל הלוך וחזור).

כדי לאפשר חיים סדירים כלשהם נקבעה שיטה פריטטית של הנהלה עסקית. ההכנסות של כל הענפים, גם אלה המחולקים בין הצד־דים, נכנסות לקופה משותפת, ועל כל ההו־

שלוש החצעות מראות בצורה פלאסטית את הבדלי־הדעות העקרוניים בין הצדדים. השטח השחור מסמן את הנקודה הבנויה, השטח הלבן את הארמה המיועדת לפיתוח הנקודה בעתיד. לפי החצעה הראשונה אין מפ־ם מקבלת כל חלק בשטח הבנוי. לפי ההצעה השניה תחזיק הנקודה הבנויה כמעט שווה בשווה. לפי ההצעה השלישית נמסר למפ־ם חלק קטן בלבד מהנקודה. הן לפי הצעת מפא־י והן לפי הצעת המרכז־החקלאי תהפוך רצועה צרה בצפון ובמזרח הנקודה הבנויה, בה עומדים בניני־התרבות, לאיזור מפורז, משותף לשני הצדדים.